

ASK-NETTVERK $\frac{3}{4}$

VEIEN VIDERE

DAGENS MENY

- Tilbakeblikk og dagens mål
- Oppgave
- Pause
- IKP med oppgave
- Lunsj
- Kartlegging
- Eksempler, erfaringsdeling, innspill

TILBAKEBLIKK –HVA HAR VI LÆRT?

Nettverk 1

Hva er ASK? Teorigrunnlaget:

- Definisjon av ASK
- Ulike ASK-former
- Viktige egenskaper hos en kommunikasjonspartner
- Funksjonelle hovedgrupper
- Hva må en tenke på i et språkmiljø?

Nettverk 2

Forståelse for at du som nær kommunikasjonspartner må ha **kunnskap, kompetanse og ferdigheter** i ASK utover det som er vanlig når en jobber med språkutvikling.

INNSPILL FRA GRUPPEN; TILTAK RETTET MOT MILJØET

- Kunnskap om ASK og hvorfor
- Gode holdninger
- Orden og struktur på symbolene
- Merking, visuelt språkmiljø (mange plasser)
- Bruk av tematavler i meningsfylte situasjoner
- Tilgjengelig ute og inne
- Skape eierforhold til de ansatte
- Inkludere medelever og de andre barna i språket
- Samarbeid med andre miljø utenfor barnehagen
- Endringsholdning i flere ledd også ledelsen
- Viktigheten med stabilt personale om det er mulig
- Voksne må våge
- Det må bli satt av tid ASK må prioriteres
- Inkludering av ASK-barnet
- Være en god samtalepartner

MÅLET I DAG

ASK i hverdagen. Hvordan få hjelpemidlene til å fungere?

Metode for å overføre barnets språk og få gode rutiner
rundt oppfølging av ASK.

DIN HVERDAG

- Har det skjedd en endring?
- Hvor ser barna språket (ASK) i sin hverdag?
- Hvem bruker språket (ASK) i miljøet rundt barnet?

- Hvilke faktorer må en ta hensyn til for å gi barnet gode forutsetninger for språkutvikling?

INNSPILL FRA GRUPPEN

- Foreldreperspektivet helt fra start og eie tiltaket/barnets språk
- **Samarbeid hjem-bhg/skole, avlastning**
- Ledelsen må være med og gi tid
- Opplæring, nettverk, engasjement
- «Må være enige»: personalets holdninger og vilje
- Lage plan for implementering, gjøres synlig I miljøet. Sette av tid og organisering.
- Ansvarliggjøring, teknisk og praktisk. Samarbeid med IKT
- Planlagt språkutvikling -også når talen er på vei
- Felles opplæring og kompetanse rundt barnets språk.

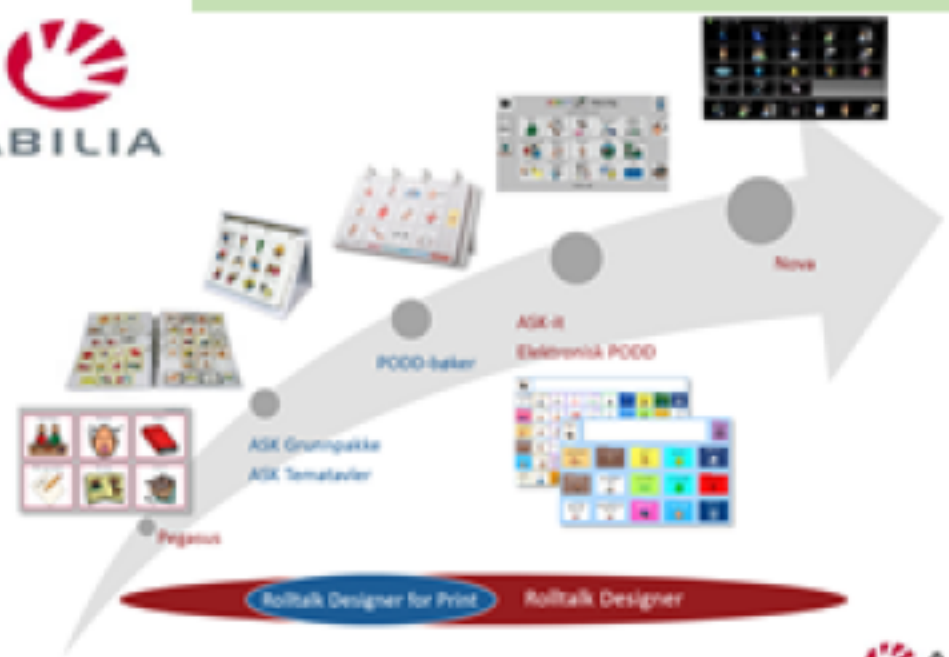
HISTORISK PERSPEKTIV

- Perspektivskifte; Utviklingen fra teknologisk mestring av kommunikasjonshjelpemidler til opplæring og mestring av kommunikasjonsprosessen
- Endring fra å ha fokus på å avhjelpe språk/talevanske i isolasjon til å se på kommunikasjon som en samhandlingsprosess med behov for kompetanse både hos bruker og samtalepartner
- Funksjonelt perspektiv som tar i betraktning både ASK-brukeren og samspillet med miljøet.
- Tiltak må gjøres med fokus på begge i tillegg til system

Kommunikasjonsprosessen
(teknisk og sosialt)

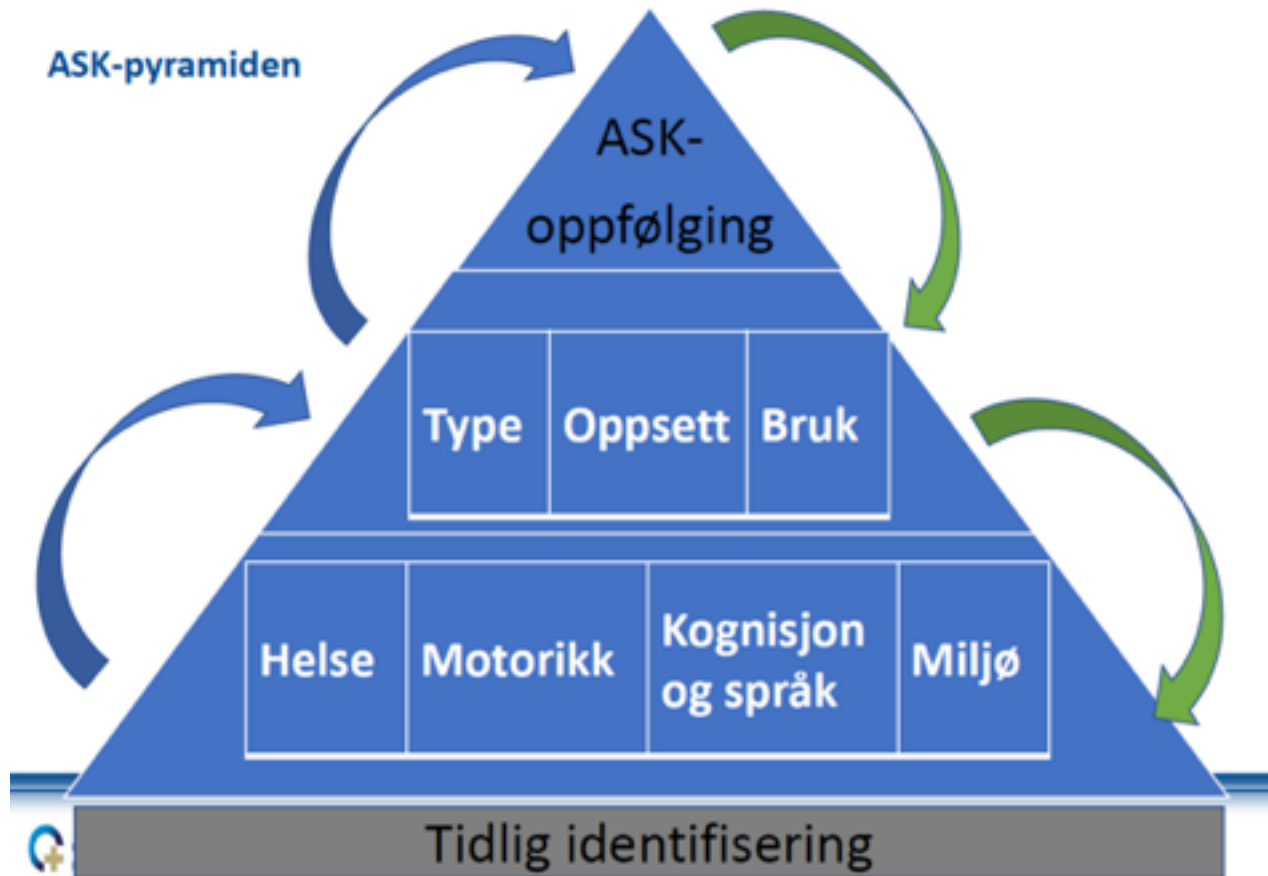
Planlagt
språkutvikling og
kommunikativ
kompetanse.

BEHOVET FOR ET SYSTEM -UTFRA EGEN PRAKSIS

- Hverdagen i praksisfeltet
- Tiden etter HUSK-ASK (2007-2011)
- § 2.16 (2012)
- § 19 I i barnehageloven
- E-LÆRING
- Vår teoridel er skrevet som en «veileder» en trenger i utarbeidelsen av en IKP

ASK-pyramiden

HVORDAN FINNE EGNEDE KOMMUNIKASJONSFORMER?

- 1) utrede
- 2) ASK er barnets språk «planlagt språkutvikling»
- 3) konsekvenser for praksis i hverdagen

The background is a solid teal color with a subtle gradient. In the corners, there are white line-art patterns resembling circuit board traces and nodes. The text is centered in the upper-left quadrant.

PAUSE TIL 1040
LUNSJ KL 1130

Mål:

- Å gjøre ASK-oppfølgingen mer målrettet
- Å bedre sikre et ASK-barns kommunikative kompetanse i ulike overganger
- Å bli mer bevisst i videreutviklingen av hva gode ASK- tiltak bør inneholde

Faktorene i planen:

- Fremme *individets* kommunikativ kompetanse

- Bevisstgjøre *miljøet*

- Ansvarliggjøre *systemet*

UDIR SAMMEN MED STATPED

- <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/sarskilte-behov/ask/ask-i-barnehagen/samarbeid-og-planlegging/>

MAL: Individuell KommunikasjonsplanDato: xx.x.xx

<i>Navn:</i>	<i>Skole:</i>	<i>Klasse:</i>	<i>ASK-gruppe:</i>	<i>Kommunikasjonsform:</i>
Faktorer	Her og nå-status	Mål	Tiltak	Ansvar
INDIVIDFAKTORER				
Lingvistisk				
Operasjonell				
Sosial				
Strategisk				
MILJØFAKTORER				
Bruk av ASK hjemme				
Bruk av ASK på skolen				
Bruk av ASK på andre arenaer				
SYSTEMFAKTORER				
Tilgjengelig kompetanse om ASK				
Nettverk				
Ressurser til oppdatering og videreutvikling				
ASK beskrevet i sakkyndig vurdering				

GRUPPE OPPGAVE

- Få utlevert planen
- I-g-p

Individuell: les planen sett på
kommentarer/spørsmål

Gruppe: diskuter kommentarene. Hva vil du ta
med videre? Hvilke tanker har dere?

Plenum: hva kommer vi frem til? Hva lurer vi
på? Hvordan setter vi mål, og hvilke?

A decorative graphic on the left side of the page, consisting of a network of light blue lines and circles that resemble a circuit board or a data network. The lines are vertical and horizontal, with some diagonal connections, and the circles are of varying sizes, some acting as nodes or junctions.

KARTLEGGING

- Individet: (husk kommunikativ kompetanse)

Eksisterende uttryksformer og forståelse

Hva skal sies, til hvem, hvordan, når og hvor.

- I miljøet:

Tilgang på kommunikasjonspartnere, ressurser, kunnskap, ferdigheter, holdninger, erfaringer, tid, fysisk miljø, kommunikasjonsmateriell, hjelpemidler, organisasjonsstruktur, samarbeidsmuligheter

- Hjelpemiddelet:

Type hjelpemiddel, utprøvningsperiode.

Kommunikasjonsutvikling – en trappetrinnsmodell

Partneravhengig kommunikasjon

- Vær nær barnet - søk øyekontakt
- Imitasjon og turtaking
- Gi respons på barnets handling – det samme hver gang
- Kommunikasjon med kroppen og stemmen er viktigere enn ord

Spontane handlinger

- Reagerer på opplevelser innenfra og utenfor kroppen
- Interesse for menneskers ansikter, stemme og hender
- Imiterer spontant
- Er "her og nå"

- Forbered for delt oppmerksomhet "triangelen" dvs "kryp inn i" barnets synsfelt, delta i barnets lek
- Gi respons på det barnet gjør og gi oppmerksomhet med ord, bilde og tegn
- Tolk handlinger med ulike kommunikative funksjoner for eksempel det å be om noe/ kommentarer/ spørsmål/ nektning

Bevisste handlinger

- Legger nå merke til **enten** en person **eller** noe i omgivelsene
- Begynner å håndtere minner samtidig med "her og nå"
- Utforsker omgivelsene og begynner å forstå årsak - virkning

- Respons på barnets kommunikasjonsfokus: flere ord, symboler, tegn og kommunikative funksjoner.
- "Reve" - gjør noe uventet, for å lokke til kommunikasjon
- Vær modell - vis hvordan man kommuniserer

Bevisst kommunikasjon

- Styrer sin og andres oppmerksomhet mer bevisst
- Håndterer flere minner samtidig med "her og nå"
- Delt oppmerksomhet utvikles. "Triangelen" kan skapes: jeg + du + noe i omgivelsene
- Bruker ulike kommunikative funksjoner for eksempel det å be om noe/ kommentare/ spørre/ nekte

- Respons på barnets kommunikasjonsfokus: utvid barnets ytring
- Bygg setninger med symboler: tale, bilder, tegn og talebryter
- Verb i fokus

Symbolkommunikasjon

- Begynner å kommunisere med symboler
- Utvikler delt intensjon - forstår at noen andre forstår hva han/hun vil
- Peker bevisst
- Symbolforståelse - et ord, tegn, bilde står for noe
- Begrepsforståelse - forstår og håndterer sammenhengen i omgivelsene

- Respons på barnets kommunikasjonsfokus: utvidelse av barnets ytring
- Mer voksenstyrt trening når barnet forstår/bruker 3-4 ordssetninger

Symbolkombinasjon

- Kan kommunisere med mer enn 50 symboler
- Kombinerer symboler til setninger
- Begynner å kunne bøye ord, for eksempel flertall og eieform
- Ordforrådet øker - bruker og forstår flere og flere symboler og begrep

Selvstendig kommunikasjon

LEKE-trapp

Partneravhengig kommunikasjon

Bevegelseslek: løpe etter hverandre, fange, kile, løfte høyt opp i luften, vugge, gyngje og snurre
 Samspillslek, sanglek og fingerregler og lese bok
 Turtaking for eksempel "gi og ta lek", trille ball, ta tur med å mate dokka
 Årsak - virkning for eksempel "borte titt tei" og leke gjemsel
 Lek med ting: imitere og lokke barnet til å imitere med hverdagsting, byggemateriale, tepper, klosser, vann og sand
 Datalek "trykk så skjer det noe" program

Bevegelseslek: Baselek, løpe etter, fange, gyngje, snurre, og skil på rutsjebane.
 Samspillslek gjemsel, trille ball, sanglek og fingerregler, lese bok
 Lek med ting: biler, dokker, bokser, puttekasse, puslespill, dagligdagse ting, byggemateriale, togbane, vann og sand

Bevegelseslek: baselek, løpe etter hverandre, fange, kile, snurre, gyngje, skil i rutsjebanen og sykle.
 Samspillslek: latesomlek, rollelek, enkle spill, leke gjemsel, sang og musikk, lese bok, tegne, male
 Lek med ting: dokkeserise, bil, togbane, plastdyr, hverdagsting, puslespill, naturmateriale, materiale til å bygge hytte
 Sortere og kategorisere
 Datalek

Symbolkombinasjon

Bevegelseslek: løpe, hoppe, klatre, sykle, sparke ball, skil på rutsjebane, "arbeide".
 Konstruksjonslek: bygge med klosser, togbane, duplo, bygge hytte, naturmateriale, tegne og male
 Rollelek: Lek med utkleddingstøy - i begynnelsen bare noen ting som hatt, Halsbånd, veske
 Samspillslek og latesomlek: Prøve ut følelser ved å stå sin mamma/pappa, imitere hverdagsaktiviteter som dekke på, lage mat, feie, kaste ting
 Datalek

Symbolkommunikasjon

Bevegelseslek: løpe, sluss, gyngje, kjøre sparkesykkel, draleker, danse, undersøke ting, "arbeide"
 Undersøke - plukke på alt
 Konstruksjonslek: Bygge med klosser, duplo, sette ting etter hverandre, sand og vann
 Rollelek, late som å spise og drikke, mate dokka, prate i telefonen
 Samspillslek: leke gjemsel, sang og fingerregler, lese bok, enkle puslespill og spill
 Datalek

Bevisst kommunikasjon

Bevegelseslek: krype, klatre, vifte, vinke og klappe hender
 Undersøke ting: tamme ut, legge oppi, kaste, rulle, åpne og lukke, trykke på brytere
 Årsak-virkning: ting som lyser og lager lyd, fremkalle applaus og heiarop
 Konstruksjon: stable og sette ting på rad, enkle puslespill, sand, vann
 Samspillslek: kaste ting og vil at noen skal gi det tilbake, borte-titt-tei, sangleker, trille ball til hverandre
 Datalek

Kroppsnære leker: Kose og kilelek, gyngje på kneet, løfte høyt opp i luften, vugge og gyngje

Samspillslek: imiter barnets mimikk, lyd og bevegelse Sang og fingerregler, Borte titt tei., pekebøker

Lek med ting: gi og ta (takk, takk) Titte i pekebøker
 Datalek årsak-virkning

Beviste handlinger

Bevegelseslek: lek med kroppen, rulle rundt på gulvet
 Undersøke - smake på, dra i, gripe, krafse, vifte, dytte i gang, kaste, fremkalle lyd,
 Årsak - virkning: trykke med for eksempel en pop oppleke, data eller talemaskin
 Samspillslek: imitasjon og turtaking, borte-titt-tei, gi og ta (takk, takk)

Kroppsnære leker: kose og kileleker
 Samspillsleker: Imiter barnets mimikk, lyd og bevegelse

Lek med ting: Begghold ting i barnets håndfang eller i barnets synsfelt

Før inn ting i barnets synsfelt med en bevegelse

Spontane handlinger

Bevegelseslek: lek med sin egen kropp særlig morsomt med hender og føtter

Samspillslek: barnet spiller seg i foreldrene.

Selvstendig kommunikasjon

ASK – trapp

Partneravhengig kommunikasjon

Kommunikasjon
Ting/Konkreter
Tegn
Konkrete bilder og fotografier
Talemaskiner med plass til flere ord

Kroppsspråk, tegn, fotografier, bilder og symboler.

Pekeplate på tematavler med flere og flere bilder, iblant flere kart i en og samme aktivitet: introduksjon av kommunikasjonsbok

Kombinere symboler - viktig å bruke verb og ulike kommunikative funksjoner (for eksempel spørre, fortelle, spøke) til og med barnet

Tegn, fotografier, bilder og symboler.
Talemaskiner – med mulighet til å linke ulike sider med hverandre

Organisere barnets ordforråd i permer, bøker, tavler, og talemaskiner for å muliggjøre fort, effektiv og selvstendig håndtering av systemet.

Øke ordforrådet og kombinere symboler –viktig å bruke ulike kommunikative funksjoner og ulike språklige finesser eks flertall, fortid, framtid, spørreord

Symbolkombinasjon

Kombinerer gester, tegn, bilder, symboler og lyd til flereordssetninger.

Barnet er nå ikke så avhengig av situasjonen og støtte men kan nå spontant, fleksibelt, kreativt og selvstendig kombinere ulike ASK/ symboler som finnes igjen på ulike sider i hjelpemiddelet

Kroppsspråk
Ting/Konkreter
Tegn

Kroppsspråk
Ting/konkreter
Tegn
Konkrete bilder og fotografier
Enkle talemaskiner

Pekeplate på tematavler med flere bilder og flere funksjoner

Symbolkommunikasjon

Kroppsspråk
I flere og flere situasjoner kan nå barnet mer spontant, fleksibelt og selvstendig:
Vise/overrekke ting, lage tegn, peke på bilder, bruke PECS med stadig flere bilder, trykke på talemaskin med mange alternativer

Spontane handlinger

Kroppsspråk
I velkjente situasjoner kan barnet med din støtte:
Vise overrekke ting, bruke mer bestemte tegnlignende gester, bruke PECS med noen bilder, trykke på talemaskin

Bevisst kommunikasjon

Kroppsspråk
I velkjente situasjoner kan barnet nå mer spontant og selvstendig:
Vise/overrekke ting, bruke gester/tegn, bruke PECS med noen bilder, peke på bilder, trykke på talemaskin

Bevisste handlinger

Kroppsspråk

Selvstendig kommunikasjon

Verktøy	Målgruppe	Hvor i ASK-trappen
Kartlegging av ikke-symbolsk kommunikasjon. (Trøndelag komp.sent)	For å legge til rette for et kommunikasjonspass	Spontane handlinger til beviste handlinger
SVKS	Tidlig, før ord, den første kommunikasjonen. Kartlegging av ikke symbolsk kommunikasjon. Grundig kartlegging.	Spontane handlinger til beviste handlinger
MacArthur	Ord og gester	Bevist kommunikasjon til symbolkommunikasjon. (Videre til ord og setninger)
Vurderingsskjema for dynamisk kartlegging og tiltaksutvikling for ASK-løsninger	Vi anbefaler ikke denne. Må ha høy faglig kompetanse for å nyttiggjøre seg den. Stiller åpne spørsmål.	
Pragmatisk profil	To deler; førskolebarn og skole barn.	Bevist kommunikasjon til symbolkommunikasjon.
Viking taleskala	Klassifisere talte ytringer	Fra 4år og oppover
CFCS (Communication Function Classification System)	Klassifisere den hverdagslige kommunikasjon, fem nivå.	I alle utviklingsnivå

ASKOPPFØLGING- 5 TRINNSMODELLEN SOM UTGANGSPUNKT FOR REFLEKSJON

The image features a blue gradient background with white circuit-like lines in the corners. These lines consist of straight paths that branch out and terminate in small circles, resembling a printed circuit board layout. The lines are most prominent in the top-left and bottom-left corners, with some extending into the top-right and bottom-right corners.

LUNSJ

UTPRØVING / ERFARINGSDELING

- Sette av tid til å prøve ut og dele erfaringer.
- Tid til å se på nettsider/e-læring
- Vi har fått et innspill:

Vi ser det er vanskelig å få avdelingene i barnehagene til å bruke dagsplan. Det går både på at "de ikke helt ser vitsen", og at det er vanskelig å finne et oppsett som er godt. Har dere tips til hvordan vi kan løse det, og kanskje et forslag til oppsett.

- Neste nettverk

HVA ER EN DAGTAVLE

En dagsplan er en oversikt over det som skal skje i løpet av en dag.

•En dagsplan kan bestå av konkrete, foto, grafiske symboler eller skrift.

En dagsplan bør inneholde konkret informasjon om hvilke aktiviteter som skal gjennomføres, når de skal gjennomføres - rekkefølgen, og hvem som er ansvarlig til enhver tid.

En ukeplan konkretiserer hva som skal skje gjennom hele uken, mens en dagsplan er en mer detaljert plan for bare én dag.

HVORFOR DAGSPLAN? NOEN VIKTIGE FUNKSJONER:

- Gir forutsigbarhet, orden og oversikt til barnet med plan over dagens aktiviteter (hva skjer + rekkefølge), kan være en «huskehjelp»
- Oversikt og struktur – gir trygghet og minsker stress
- Forebygger utfordrende atferd
- Økt kommunikasjonskompetanse
- Viser hva barnet skal gjøre, ikke hva det ikke skal gjøre.
- Sikrer motivasjon gjennom bruk av attraktive aktiviteter
- Sikrer individuelt tilpasset variasjon i dagen
- Gir en tydelig og forpliktende struktur for personalet

DAGTAVLE MED KONKRETER

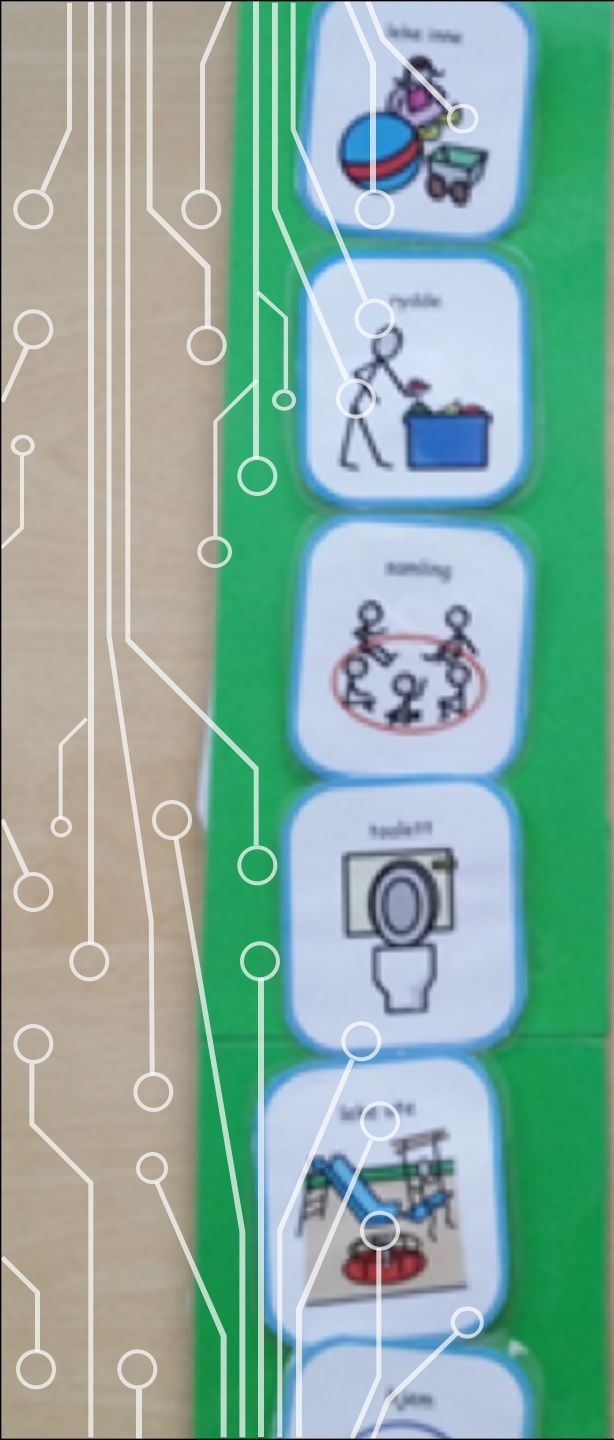
ENKEL DAGTAVLE

16/11/2012

NØKKELKNIPPE

EKSEMPEL DAGPLAN

VIKTIG PRINSIPP;
TAVLEN
ELLER BILDET SKAL
TIL BARNET

- Alle, både barn og voksne, liker å vite hva som skal skje, og vil derfor ha nytte av en dagsplan.

Særlig behov for dagsplan har:

- Barn med behov for struktur, oversikt og forberedelse i hverdagen
- Barn som strever med overganger fra en aktivitet til en annen
- Barn som lett blir avledet på vei til en aktivitet.
- Barn med språkvansker, forståelsesvansker.
- Flerspråklige barn som forstår lite norsk tale

HVEM HAR
NYTTE AV
EN DAGSPLAN

INNSPILL TIL NESTE NETTVERK

- Ønsker: praktiske eksempler fra hverdagen, de 400 første, ta med eget materiale
- Repetisjon: ASK trapp, hvordan bruke I hverdagen.
- Erfaring: voksenrollen, ulike blikk (ppt Kvinnherad), dagtavle og bilder fra hverdag (Sveio), alle ta med noe, e-læring

MÅL FOR BARNET:

Kunne vise glede og forventning til en aktivitet

Kunne protestere på en aktivitet

Forstå når en aktivitet er slutt

Benevne selv neste aktivitet

Selv ta initiativ til neste aktivitet

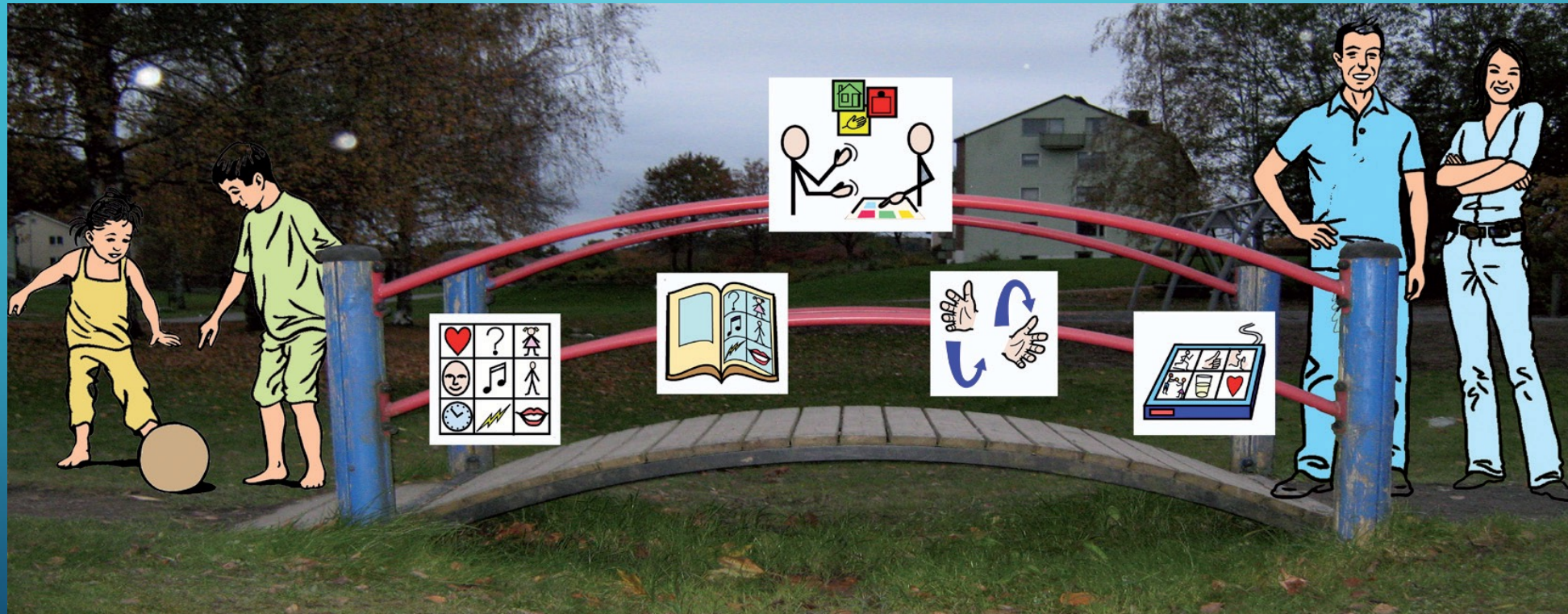
Forstå hva som skjer / skal skje

•Unngå konflikter i overganger fra en aktivitet til en annen

•Opplive mestring og selvstendighet

GÅ UT -BYGG BROER

«UENDELEG MÅNGESLAGS BRUER»

Kvart menneske
Tarjei Venaas